

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto

1/2

Viite:

Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 14.8.2009, SM048:00/2009

Asia:

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Sisäasiainministeriö on pyytänyt oikeuskanslerinvirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeuslääketieteellisestä iän selvittämisestä, ja muutettavaksi perheen yhdistämistä ja kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeutta koskevia säännöksiä.

Oikeuslääketieteellinen tutkimus iän selvittämiseksi

Oikeuslääketieteellisellä iän selvittämisellä puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilön koskemattomuuteen. Tämä edellyttää asiaa koskevilta säännöksiltä erityistä tarkkarajaisuutta, täsmällisyyttä ja läpinäkyvyyttä sekä sen varmistamista, että säännösten mahdollistamia selvityksiä tehdään ja käytetään tarkoitussidonnaisuuden periaate huomioiden ainoastaan iän selvittämiseen, ei sen sijaan esimerkiksi hakijan tai hakemuksen muun luotettavuuden arvioimiseen. Esityksen perusteluiden mukaan (s. 32) tutkimuksesta kieltäytymisellä olisi erityisesti vaikutusta arvioitaessa hakijan henkilöllisyyden uskottavuutta. Tässä yhteydessä olisi aiheellista täsmentää, mitä seikkoja hakijan henkilöllisyyden määritelmä sisältää.

Lakiesityksen 6 a ja 6 b § jättävät varsin avoimeksi, kuka arvioi selvityksen tekemisen tarpeellisuuden ja millä perusteilla, miten selvitysten tekemistä ja niihin liittyviä menettelyjä valvotaan, onko hakijan laillisella edustajalla tai jollakin muulla läsnäolo-oikeus tutkimuksessa ja millä tavoin lausunto laaditaan. Lakiehdotuksen 6 b §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tutkimuksen tekemisestä. Esityksen jaksossa tavoitteet ja keskeiset ehdotukset (s. 27) mainitaan, että iän selvittämistä koskevien käytännön menettelyjen yhdenmukaistamiseksi ja viranomaisyhteistyön sujuvuuden varmistamiseksi tul- laan yhteistyössä viranomaisten kesken laatimaan ohje. Asetuksella ja ohjeistuksella on mahdollista täsmentää menettelyjä, joiden perusteista tulee kuitenkin olla säädetty laissa.

Työnteko ilman oleskelulupaa

Täsmällisyyttä, tarkkarajaisuutta ja läpinäkyvyyttä on syytä korostaa myös ilman oleskelulupaa maassa oleskelevan ulkomaalaisen työnteko-oikeuden rajaamista koskevista säännöksistä. Lakiesityksen 81 §:n mukaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on mm. ulkomaalaisella, joka on kansainvälistä suojelua haettuaan oleskellut Suomessa kolme kuukautta ja jonka henkilöllisyyttä ei ole kyetty selvittämään hakijasta riippumattomasta syystä. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan poliisi ja rajavartiolaitos selvittävät turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ulkomaalaislain 97 §:n mukaisesti. Poliisin Maahanmuuttovirastolle toimitamassa aineistossa henkilöllisyyden selvittämisen tulee olla selvästi todettu, tai mainittu se, että hakija ei ainakaan ole vaikeuttanut henkilöllisyytensä selvittämistä. Ulkomaalaislain 97 §:n 1 momentin mukaan kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittää poliisi tai rajavartiolaitos. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan.

Esityksen 81 §:n säännöstä selventäisi tässä yhteydessä käytetyn henkilöllisyys-termin tarkempi määrittely lain perusteluissa. Lakiesityksen edellytystä ”hakijasta riippumattomasta syystä” olisi myös tarpeen avata esityksen perusteluissa lisää sen varmistamiseksi, että ainakaan tyypillisimpien tapausten, kuten hävitettyjen matkustusasiakirjojen, kohdalla tulkintaongelmia ei tulisi. Hakijan asiaa ehkä pitkänkin ajanjakson aikana käsiteltäessä eri viranomaisilla voi olla toisistaan poikkeavia käsityksiä siitä, onko henkilöllisyys selvitetty vai ei, onko hakijan katsottava vaikeuttaneen henkilöllisyytensä selvittämistä ja minkä viranomaisen kanta ratkaisee työnteko-oikeuden.

Muilta osin minulla ei ole lausuttavaa esityksestä.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Mänttari

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
